

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, a Sziládi-Kovács Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Sziládi-Kovács Hajnalka ügyvéd) által képviselt felperesnek a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Perképviselési Osztály (1055 Budapest, Kossuth L. tér 4., ügyintéző: Diamantopoulosné dr. Kenyeres Gabriella jogtanácsos) által képviselt Magyar Állam alperes ellen **kártalanítás** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2010. június 17. napján meghozott 38. P. 23.064/2007/28. számú ítélete ellen az alperes 2010. szeptember 3. napján 30. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperesi marasztalás összegét 1.884.000 (egymillió-nyolcszáznyolcvannégyezer) Ft-ra leszállítja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 50.000 (ötvenezer) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy külön felhívásra az állam javára fizessen meg 38.600 (harmincnyolcezer-hatszáz) Ft fellebbezési illetéket, míg az ezt meghaladó fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes 2007. április 12. napján előterjesztett keresetlevelében 39.840.000 Ft megfizetésére kérte kötelezni az alperest a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 580. §-a alapján kártalanítás címén. Előadta, hogy 2000. október 16. napjától 2001. január 11. napjáig előzetes letartóztatásban volt Budapesti Rendőr-főkapitányság által elrendelt 136-III-65/2000. számú büntetőeljárásban. Arról, hogy

a nyomozóhatóság vele szemben a nyomozást megszüntette, akkor szerzett tudomást, amikor a Budai Központi Kerületi Bíróság 2006. november 21. napján a 3. B. XI. 588/2003. számú ügyében tanúként kihallgatta, melynek befejezésekor az eljáró bíró közölte ezt aényt. A tárgyalást követően megkereste az eljáró ügyészséget és a bíróságot is, hogy nyomozás megszüntetését igazolják a részére, de ez nem történt meg. Állította, hogy a tudomásszerzéstől, 2006. november 21. napjától a Be. 583. § (1) bekezdése szerinti határidő nem telt el. Sérelmei között első helyen azt említette, hogy a letartóztatása miatt a felesége elhagyta, el is váltak, a fiával a kapcsolata elhidegült. Hivatása megszűnt, minthogy kizárták az ügyvédi kamarából. Megbízói, ügyfelei elfordultak tőle. Társadalmi státusza, a személyébe vetett bizalom megrendült. Évekig nélkülözött, lakását elveszítette, egészsége megromlott. Az eljárás rendőrségi szakaszában maffiózóként kezelték, ilyen értelmű tudósítások jelentek meg a személyét illetően. 2000-ben önkormányzati képviselő volt, és az egyik bizottság elnöke. Ez utóbbi pozícióról - mely havi 50.000 Ft tiszteletdíjjal járt - a letartóztatásakor lemondott. Erre alapozva 2000. novemberétől 2002. októberéig huszonnégyn hónapra 1.200.000 Ft elmaradt jövedelmet érvényesített. 2002. évi választásokon nem került a testületbe, így negyvennyolc hónapra 2.400.000 Ft megtérítését kérte további elmaradt jövedelemként. Az ügyvédi praxis megszűnésére visszavezetett elvesztett jövedelmet 2000. évtől számítva öt évre 16.240.000 Ft-ban számította fel, míg magának az ügyvédi praxisnak az értékét 10.000.000 Ft-ban. Becsületében, egészségében bekövetkezett kárt, az elszenvedett nélkülözések miatti kárpótlást 10.000.000 Ft-ban határozta meg. 2008. október 27. napján az önkormányzattól származó elmaradt jövedelmét 2.000.000 Ft-ra, az ügyvédi praxisból elmaradt jövedelmét 10.000.000 Ft-ra, a keresetét mindösszesen 32.000.000 Ft-ra leszállította.

Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen a perindítási határidő megtartására vonatkozó felperesi tényállításokat vitatta, mert annak alátámasztására a felperes bizonyítékot nem közölt. Életszerűtlennek minősítette, hogy a büntetőeljárás befejeződéséről a felperes 3,5 évvel később értesült volna. Erre tekintettel elsődlegesen a per megszüntetését kérte a Pp. 157. § a) pontja és 130. § (1) bekezdés h) pontja alapján. Az általa beszerzett nyomozást megszüntető határozatra tekintettel a kártalanítás ún. objektív előfeltételét (Be. 580. § (1) bekezdés) elismerte arra az esetre, ha a felperes a határidőn belüli perindítást igazolni tudja. Jelezte, hogy a jogorvoslati záradék okán vélelem áll fenn arra, hogy a nyomozó hatóság a határozatot még 2003. márciusában kézbesítette a felperesnek. Az összecszerűséget, a vagyoni és nem vagyoni kárigény körében a tényállításokat bizonyításig vitatta. Jelezte, hogy csak az előzetes letartóztatásért, azzal kétséget kizáró módon okozati összefüggésben álló károkért tartozik helytállni és nem a büntetőeljárás tényéért, annak lefolytatásért. Az önkormányzati bizottsági elnöki tiszteletdíjra, a képviselői fizetésre, az ügyvédi praxisból származó elmaradt jövedelemre előterjesztett vagyoni igényt sem jogalapjában, sem összecszerűségében nem ismerte el. Az elmaradt jövedelmet bizonyításig vitatta, hivatalos jövedelem-bevallással történő igazolást kért, de bizonyítás mellett is csak az előzetes letartóztatás három hónapjára ismert el ezen a címen követelést. A

felperes önkormányzati tisztségéről lemondását 2000. szeptember 27-én vette tudomásul a testület, e körben az okozati összefüggés hiányát állította. Figyelemmel arra, hogy a felperes a perindításkor büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott, előadta, semmi sem támasztja alá, hogy a képviselői tisztségét négy éven át elláthatta és a jövedelmét felvehetette volna. Ellenezte, hogy az egyes vagyoni igények mértéke tekintetében a bíróság a tényállást mérlegeléssel állapítsa meg. Az ügyvédi praxis elvesztése miatti igényt bizonyításig szintén vitatta, majd jelezte, hogy az adóigazolások a felperes által megjelölnél alacsonyabb elmaradt jövedelmi összecszerűséget valószínűsítene, míg magának a praxisnak nincs forgalmi értéke, de megjegyezte, a felperes "..."-tól volt ügyvéd, ennyi idő alatt a praxis kialakulása sem igazolt. A nem vagyoni kártalanítási igénynél a szabadság jogszerű megvonásával önmagában együtt járó nem vagyoni sérelem tényét, a börtönviszonyok elviselésével általában együtt járó fizikai és pszichés terheket, a magánélet korlátozottságát, a személyi kapcsolatok beszűkülését, mint köztudomású és bizonyításra nem szoruló tény, az ezekkel kapcsolatos kártalanítási kötelezettséget a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerint elismerte törvényi kizáró ok hiányában és perindítási határidő megtartása esetén. A nem vagyoni kár megjelölt mértékét vitatta, és jelezte, hogy a büntetőeljárás elhúzódásából keletkezett többletkárosodások nem háríthatók át reá. A becsületben bekövetkezett sérelem magából a büntetőeljárásból, annak sajtóviszhangjából eredhet, amelyért kártalanítás keretében nem tartozik helytállni. Bizonyítástól függően annak mértékét 400.000 Ft-ban minősítette elfogadhatónak. Utóbb a per megszüntetése helyett a kereset elutasítását elévülésre hivatkozva kérte.

A Fővárosi Bíróság 2010. június 17. napján meghozott 38. P. 23.064/2007/28. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 2.528.100 Ft-ot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 100.000 Ft perköltséget. A feljegyzett illetékről akként rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

A Be. 580. § (1) bekezdés I. b) pontja és az 583. § (1) bekezdése ismertetése után rögzítette, hogy az eljárás során nem volt megállapítható, hogy a 2003. március 10-én kelt nyomozást megszüntető határozatot a felperessel az általa elismert 2006. november 21-i időpontot megelőzően közölték volna. Ezért ezt az időpontot vette figyelembe a kereset előterjesztésére megszabott határidő megállapításánál, és arra a következtetésre jutott, hogy ez hat hónapon belül megtörtént, vagyis a felperes az igény előterjesztésével nem késett el. Keresetének jogalapja fennáll, azt az alperes is elismerte, nem hivatkozott kártalanítást kizáró okra. A Be. 582. §-a, a Ptk. 355. § (4) bekezdése alapján vizsgálta a kárt azzal, hogy a bizonyítás terhe a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint alakult. Köztudomásúnak minősítette, hogy a személyes szabadság korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelők és általában is károsak, ugyanakkor a felperesnek kellett bizonyítani, hogy az elszenvedett szabadságelvonás az átlagostól eltérő súlyos hátrányt okozott a számára. A felperes személyes meghallgatása, a tanúk vallomása alapján megállapította, hogy - figyelemmel a felperes személyi körülményeire: így, hogy köztisztviselőként álló, önkormányzati

képviselőként és ügyvédként, törvénytisztelő emberként élte az életét - a vele szemben folytatott eljárás egésze, így az előzetes letartóztatása, illetve maga a büntetőeljárás is, rendkívüli módon megviselte, számára rendkívüli pszichikai és fizikai terheket okozott. Nem vitatott ténynek tekintette, hogy az ártatlan ember szabadságától - akár pár napig tartó - megfosztása is az emberi méltóság, a becsület sérelmével jár. A bíróság azonban jelen eljárásban kizárólag az előzetes letartóztatás idején elszenvedett hátrányokkal okozati összefüggésben keletkezett károk megtérítéséről dönt, és azt is hangsúlyozta, hogy a büntetőeljárás törvény a kártalanítást a jogszerű fogvatartásért megállapítható jogkövetkezményként szabályozza. Valamennyi körülménynek a Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelése alapján 1.800.000 Ft-ban állapította meg a nem vagyoni kártalanítást, mint ami elegendő az előzetes letartóztatás miatt elszenvedett hátrányok enyhítésére. Döntő súllyal értékelte a szabadságelvonás tartamát és azt, hogy a felperesnek nyilvánvalóan súlyos lelki megterhelést kellett elszenvednie. Az elmaradt jövedelmet a becsatolt 1999. évi jövedelemadó bevallás adatai alapján határozta meg. A felperes havi átlagjövedelme az előzetes letartóztatást megelőző évben 242.700 Ft volt. A tanúk vallomása alapján bizonyítottnak látta, hogy a felperes egészen az előzetes letartóztatásáig ügyvédi tevékenységével nem hagyott fel, ebből jelentős jövedelemmel rendelkezett. A 2000. évi adóbevallás hiányában is megállapítható, hogy a felperes elmaradt jövedelme az előzetes letartóztatás idejére 728.100 Ft-ra tehető. Az önkormányzattól kapott tiszteletdíjak a jövedelemadó bevallásban szerepeltek, az ezek elmaradásából eredő kárt tehát a megállapított összeg magában foglalja. A felperes nem bizonyította, hogy ügyvédi praxisának volt-e értéke, és ha igen, mennyi, illetőleg annak elvesztése okozati összefüggésben áll-e az előzetes letartóztatással. A marasztalást meghaladó keresetet tehát, mint alaptalant, elutasította.

A perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott, utalva az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 62. § (2) bekezdésére és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-ára.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte, a nem vagyoni kár leszállítását a jelenlegi ár- és értékviszonyok figyelembevételére esetén havi 200.000 Ft-ra vagy a sérelem elszenvedésekorin ár- és értékviszonyok figyelembevételére esetén havi 150.000 Ft-ra és annak kamataira, a vagyoni kártalanítás iránti kereset elutasítását, vagy másodlagosan a vagyoni kárban történt marasztalás leszállítását kérte a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható összegre. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság hibásan rögzítette ítéletében a letartóztatás tartamát, ami helyesen 2000. október 20. napjától 2001. január 12. napjáig tartott. Az ítélet szerint a felperes 2006. november 21-én szerzett tudomást a nyomozás megszüntetéséről, és így a keresetlevelét az elsőfokú bíróság határidőben előterjesztettként fogadta el. Jogszabálysértőnek tartotta, hogy az elsőfokú bíróság olyan tényeket tekintett bizonyítottnak, és értékelt az alperes terhére, amelyek bizonyítottsága illetőleg az üggyel való összefüggése is vitatható. A megítélt nem vagyoni kártalanítást eltúlzottnak minősítette. A három hónapot el nem érő előzetes letartóztatás során elszenvedett, a fogvatartással köztudomás

szerint együtt járó sérelmekhez viszonyítva. Iratellenesnek és megalapozatlannak minősítette azt a megállapítást, hogy lévén a felperes köztisztviselőként álló személy, törvényszerű emberként élte az életét és őt az előzetes letartóztatás, illetve maga a büntetőeljárás rendkívüli módon megviselte. Hogy valaki törvényszerű ember, nem jelent olyan erkölcsi többletet, sem olyan pszichikai sajátosságot, amire tekintettel a vele szemben alaptalanul elrendelt kényszerintézkedés miatt köztudomásúnak fogadhatna el a bíróság egyébként nem bizonyított sérelmeket. A felperest 2001. április 14-én kizárták az ügyvédi kamarából, és már kizárását megelőzően is számos alkalommal tettek panaszt ellene, kizárása távolról sem csak a büntetőeljárás miatt történt. A felperes 2006. augusztus 14. és 2008. augusztus 14. napja között szabadságvesztés büntetését töltötte, olyan bűncselekmények miatt, mint amelyekkel jelen per alapjául szolgáló büntetőeljárásban gyanúsították. Mindez a törvények tiszteletével nem fér össze, csakúgy mint az sem, hogy 2000. évre nem nyújtott be adóbevallást. Kártalanítás csak az alaptalanul elszennvedett kényszerintézkedés miatt jár, nem magáért a büntetőeljárásért. Vagyis az elsőfokú bíróság a felperes személyét illetően iratellenes megállapításokat tett, bizonyítékok hiányában állapította meg többlet sérelmek elszennvedését, és a rendelkezésre álló bizonyítékokkal ellentétesen megállapított tényállásból az alperes helytállási kötelezettségének mértékére okszerűtlen mérlegeléssel, téves jogi következtetést vont le. A megítélt vagyoni kártalanítást megalapozatlannak minősítette. Az 1999. évi jövedelemadó bevallás szerint a felperes tényleges jövedelme 164.147 Ft, adóval csökkentve 108.607 Ft volt. 2000. évben adóbevallást a felperes nem nyújtott be, így nem állapítható meg az előzetes letartóztatás idejére számítható jövedelemkiesés. Nincs semmilyen adat arra, hogy a felperesnek mekkora volt a rendszeresen elért havi jövedelme a kényszerintézkedés idején. A közpénzből finanszírozott kártalanítás a kényszerintézkedés elrendelésekor már meglévő rendszeres és törvényes foglalkozás kényszerű elmaradásából eredő károkat hivatott kiegyenlíteni, és nem szolgál bizonytalan eredetű tisztázatlan körülmények között megszerzett bevételek pótlására. A felperes által csatolt igazolás szerint az önkormányzati képviselőtestületi tiszteletdíjat az előzetes letartóztatás ideje alatt, majd azt követően is egészen 2002. októberéig, a felperesnek folyósították. Kifogásolta, hogy az ítéletből kimaradt: vagyoni kártalanításként megítélt összeg jövedelmet pótló juttatásnak minősül, és mint ilyen, adóköteles. A perkieljárásról és ezen belül az eljárási illeték viseléséről a pernyerési - pervesztési arányok figyelembevételével kért döntést. A másodfokú tárgyaláson a fellebbezését akként adta elő, hogy a nem vagyoni kár összegét a 2000. évi értékviszonyokra tekintettel havi 150.000 Ft-ban, összesen 450.000 Ft-ban kérte megállapítani.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

Felperesi fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett a 2.528.100 Ft-ot meghaladóan a keresetet elutasító, alperesi fellebbezés folytán 450.000 Ft erejéig nem vagyoni kárban marasztaló ítéleti rendelkezés (Pp. 228. § (4) bekezdés), a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet ezt meghaladó részeiben bírálta felül.

Az alperes fellebbezése a következők szerint részben alapos.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás azzal pontosítandó, hogy a felperes 2000. október 20. és 2001. január 12. napja közötti időben volt előzetes letartóztatásban.

Az alperes fellebbezése nem érintette azt az elsőfokú ítéleti megállapítást, hogy a felperes a kártalanítási kérelmét a törvény által megszabott határidő alatt terjesztette elő. Az elsőfokú bíróság az alperest elmaradt jövedelem címén vagyoni kárban marasztalta, továbbá nem vagyoni kár megtérítésére kötelezte, és a fellebbezés e két tételt érintette.

A nem vagyoni kár összege meghatározásánál figyelembe kellett venni azt a fellebbezéssel nem támadott körülményt, hogy a felperes a 2000. végén 2001. elején elszenvedett előzetes letartóztatását megalapozó nyomozás megszüntetéséről csak 2006. novemberében szerzett tudomást. Ezért a letartóztatás elszenvedésekor ár- és értékviszonyok figyelembevétele súlyos méltánytalanságra vezetne figyelemmel arra, hogy a felperes igényérvényesítése azáltal vált (vált volna) esedékessé, hogy részére a nyomozást megszüntető határozatot kézbesítik (Be. 582. § (2) bekezdés). A fellebbezésben írtakkal a másodfokú bíróság annyiban egyetért, hogy a büntetőeljárás ténye a kártalanítás szempontjából nem kap jelentőséget, mert a kártalanítás csak a törvény által tételesen felsorolt kényszerintézkedések miatt jár. Az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a bírói gyakorlat által kialakított módon köztudomásúnak minősülő sérelmeket értékelte. A BH 1998. 82. eseti döntés értelmében köztudomású tény [Pp. 163. § (3) bekezdés], hogy a személyi szabadság hosszabb időtartamú, jelentős korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelőek és általában is károsak. Az ennek során elszenvedett „sérülések” a szabadulást követő életvitelben, munkahelyi elhelyezkedésben és a munkavégzésben is hátrányt jelenthetnek. A nem vagyoni kárpótlásnak az a rendeltetése, hogy enyhítse e hátrányokat, és segítse a belőlük eredő nehézségek leküzdését. Az elsőfokú bíróság, amikor a bizonyításra nem szoruló köztudomású tényeket egybevetette a szabadságkorlátozás tartamával, helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a kártalanítás esedékessége idején fennálló élet- és értékviszonyok alapján a felperes által elszenvedett sérelem orvoslására 1.800.000 Ft nem vagyoni kár alkalmas. Az elsőfokú bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelést alkalmazott, melynek felülmérlegelésére nem volt indok. Arra azonban helyesen mutatott rá az alperes, hogy az a körülmény, hogy a felperes köztisztviselő volt, a személyi szabadság korlátozása keretében nem értékelhető, mert ezek sérelme ténylegesen a büntetőeljáráshoz kapcsolódhatott.

Az elsőfokú bíróság az elmaradt jövedelemnél téves számítás alkalmazott. A Be. 582. § (1) bekezdése folytán irányadó Ptk. XXXI. fejezete, és ezen belül a Ptk. 357. § (1) bekezdésének alapulvétele nem volt hibás. A felperes a letartóztatást megelőző év, 1999. személyi jövedelemadó bevallásával igazolta az adózás

alapjául szolgáló jövedelmét. Ebben a „más nem önálló tevékenységből származó jövedelem” rovatban 1.232.112 Ft szerepelt, ami megfelelt az ugyancsak a felperes által csatolt a Magyar Államkincstár Közép-Magyarországi Regionális Igazgatóság Illetményszámfejtési Iroda jövedelemigazolásában szereplő, a felperest 1999. évre megillető tiszteletdíjjal, ami azonos az önkormányzati képviselői tiszteletdíjjal. Ezt az összeget a felperes az igazolás értelmében megkapta, tehát elmaradt jövedelem számításánál nem vehető figyelembe. Ezt meghaladóan az 1999. évi adóbevallás 336.000 Ft egyéni vállalkozói kivétet tartalmazott még, mint jövedelmet, ami így egy hónapra 28.000 Ft-nak, három hónapra 84.000 Ft-nak felel meg, és ez az az összeg, amire a felperes elmaradt jövedelem címén igényt támaszthat. Erre az összegre a másodfokú bíróság az alperes marasztalását leszállította.

Az alperes 2010. szeptember 16. napján előterjesztett fellebbezés pontosításában az eredeti fellebbezése 3. pontjában megindokolt a perköltséggel kapcsolatos fellebbezési nyilatkozatát nem tartotta fenn, helyette az Itv. 42. § (1) bekezdés a) pontja szerinti korlátozással kérte az illeték viseléséről szóló döntést. Az elsőfokú bíróság a kereseti illeték tárgyában az Itv. 62. § (2) bekezdése által megengedett módon mellőzte a felperes illetékben marasztalását, a másodfokú bíróság e döntést sem kívánta felülmérlegelni.

A másodfokú bíróság ítélete a Pp. 253. § (2) bekezdésén alapult.

A fellebbezési eljárásban a nagyobb részt pernyertes felperes javára a másodfokú bíróság a Pp. 239. §-a folytán alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján állapította meg az ügyvédi munkadíjat (Pp. 75. § (2) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdés). A felperes a pervesztésére jutó arány szerint köteles a le nem rótt fellebbezési illeték megtérítésére (Itv. 74. § (3) bekezdés, 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése), míg az ezt meghaladó fellebbezési illetékre az Itv. 5. § (1) bekezdés a) pontja, 74. § (3) bekezdése és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a az irányadó.

, 2011. február 17.

Dr. Tölg-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.
előadó bíró

Dr. Hóbl Katalin sk.
bíró

A kiadmány hitelül: